Sotilaslakimies Jouni Pulkkinen

Helsinki 30.11.2021

Eduskunnan talousvaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annetun lain ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annetun lain muuttamisesta (HE 163/2021 vp.)

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä annettua lakia ja rahanpesun selvittelykeskuksesta annettua lakia. Esityksen tarkoituksena on täytäntöönpanna rahoitustietodirektiivi, täydentää viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanoa ja lisäksi antaa täydentävää sääntelyä kansallisista muutostarpeista johtuen.

Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanon edellyttämällä tavalla esityksessä ehdotetaan niiden viranomaisten nimeämistä, joilla olisi pääsy pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään direktiivissä tarkoitetulla tavalla. Lisäksi rahanpesun selvittelykeskuksen tehtäviä laajennettaisiin koskemaan yhteistyötä viranomaisten kanssa rahoitustietodirektiivissä tarkoitettujen vakavien rikosten estämisessä, paljastamisessa ja selvittämisessä.

Rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoon ja viidennen rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon täydentämiseen liittyen ehdotetaan teknistä ratkaisua, jonka avulla voitaisiin luovuttaa tietoa toimivaltaisille viranomaisille pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmästä.

Edellä kuvattujen rahoitustietodirektiivin ja rahanpesudirektiivin täytäntöönpanon edellyttämien muutosten lisäksi kansallisista muutostarpeista johtuen ehdotetaan myös eräille muille toimivaltaisille viranomaisille, joilla voimassaolevan lain nojalla on oikeus saada pankki- ja maksutilejä koskevia tietoja, pääsyä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään. Yksi näistä toimivaltaisista viranomaisista, joille esitetään pääsyä pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmään, on puolustusvoimat.

Puolustusvoimien osalta toimivaltuuksista pankki- ja maksutilitietoihin pääsystä on säädetty laissa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimista (255/2014) sekä laissa sotilastiedustelusta (590/2019). Laissa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta Puolustusvoimissa säädetään puolustusvoimien rikostorjunnasta, joka käsittää rikosten ennalta estämisen, paljastamisen ja sotilaskurinpitomenettelyyn kuuluvan rikosten selvittämisen. Laissa säädetään lisäksi menettelystä sotilasku-

rinpitoasiassa, siinä määrättävistä seuraamuksista sekä sotilasoikeudenkäyntimenettelyn aloittamisesta.

Puolustusvoimien rikostorjuntaan sovelletaan poliisilain, esitutkintalain ja pakkokeinolain (806/2011) sekä muun lainsäädännön säännöksiä rikosten ennalta estämisestä, paljastamisesta ja selvittämisestä, jollei jäljempänä säädetystä muuta johdu. Pankkitiedustelua on käytetty omaisuus- ja petosrikosten selvittämisessä nojautuen poliisilain 4 luvun 3 §:n 1 momentissa säädettyyn oikeuteen. 1.8.2021 voimaantulleessa sotilaskurinpidosta ja rikostorjunnasta puolustusvoimissa annetun lain 44 §:ssä säädetään, että Pääesikunnalla on oikeus saada yksityiseltä yhteisöltä rikoksen selvittämiseksi välttämättömiä tietoja yhteisön jäsentä, tilintarkastajaa, toimitusjohtajaa, hallituksen jäsentä tai työntekijää velvoittavan yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä.

Sotilastiedustelun tarkoituksena on hankkia ja käsitellä tietoa ylimmän valtiojohdon päätöksenteon tukemiseksi Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta vieraan valtion toiminnasta tai muusta sellaisesta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Sotilastiedustelulain 104 §:ssä säädetään, että sotilastiedusteluviranomaisella on oikeus saada yksityiseltä yhteisöltä yritys-, pankki- tai vakuutussalaisuuden estämättä sellaisia tietoja, joiden yksittäistapauksessa voidaan olettaa olevan tarpeen esim. tiedustelun kohteen (henkilö/oikeushenkilö) taloudellisen toiminnan selvittämisessä. Pykälä vastaa tarkoitukseltaan pitkälti poliisilain 4 luvun 3 §:ssä säädettyä toimivaltuutta, mutta tietopyynnön tarkoituksena ei kuitenkaan ole rikoksen estäminen tai selvittäminen vaan se liittyy sotilastiedustelun kohteeseen.

Esityksessä ehdotetaan, että Tulli voisi toimittaa pankki- ja maksutilien valvontajärjestelmän tiedot toimivaltaisille viranomaisille koostavan sovelluksen kautta. Esityksen mukaisia toimivaltaisia viranomaisia on yhteensä 11, joista poliisi, rahanpesun selvittelykeskus, Rajavartiolaitos ja Puolustusvoimat käyttäisivät samaa rajapintaa.

Puolustusvoimilla on jo nykylainsäädännön nojalla laajat tiedonsaantioikeudet rikostorjunta- ja sotilastiedustelutehtävissä. Esitys helpottaisi Puolustusvoimien pääsyä pankki- ja maksutilitietoihin liittyen esimerkiksi omaisuus- ja petosrikosten selvittämiseen sekä sotilastiedusteluun. Viimeksi mainitulla tehtävä liittyy tiedon hankkimiseen Suomeen kohdistuvasta tai Suomen turvallisuusympäristön kannalta merkityksellisestä sotilaallisesta toiminnasta taikka sellaisesta vieraan valtion toiminnasta tai muusta sellaisesta toiminnasta, joka vakavasti uhkaa Suomen maanpuolustusta tai vaarantaa yhteiskunnan elintärkeitä toimintoja. Valvontajärjestelmään pääsy auttaisi toteuttamaan maanpuolustuksen turvaamiseen liittyvää tehtävää.

Pääesikunta on ollut mukana hallituksen esityksen HE 163/2021 vp. valmistelussa osallistumalla rahoitustietodirektiivin täytäntöönpanoa koskevan lainsäädäntöhankkeeseen. Pääesikunnan esittämät näkökohdat on otettu asianmukaisesti huomioon eikä Pääesikunnalla siten

ole huomauttamista hallituksen esityksen johdosta. Esityksen tavoitteet ovat puolustusvoimien näkökulmasta kannatettavia.

Jouni Pulkkinen
sotilaslakimies, varatuomari